

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
JULIANE KOKOTT
föredraget den 25 februari 2016¹

Mål C-559/14

Rüdolfs Meroni

(begäran om förhandsavgörande från Augstākās tiesas Senāts (Avdelning vid Högsta domstolen, Lettland))

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artikel 34 led 1 — Skäl för att inte erkänna en dom och verkställighetsbeslut avseende interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder — Grunderna för rättsordningen (*ordre public*)”

I – Inledning

1. Efter målet *West Tankers*², där en så kallad *antisuit injunction* stod i centrum, konfronteras domstolen i förevarande mål på nytt med ett processrättsligt särdrag hos den angloamerikanska rättsordningen.
2. Denna gång rör det sig om en så kallad *freezing injunction*.³ Med detta avses ett av domstol utfärdat beslut om frysning som en interimistisk åtgärd genom vilken det ska förhindras att en borgenär senare inte får åtkomst av gäldenärens tillgångar på grund av att dessa har avyttrats.
3. I det aktuella fallet riktar sig frysningen av tillgångar emellertid inte bara mot motparten i förfarandet i sak. Frysningen gäller tvärtom också för tredje parter som har nära anknytning till motpartens tillgångar. Med hänsyn till grunderna för rättsordningen (*ordre public*) anser den hänskjutande domstolen, som har att besluta om verkställighetsbeslutet avseende frysning i Republiken Lettland, att detta är problematiskt.
4. Förevarande mål ger följaktligen domstolen ytterligare ett tillfälle att konkretisera rättsbegreppet ”grunderna för rättsordningen” (*ordre public*) inom ramen för förordning (EG) nr 44/2001⁴. I centrum står frågan huruvida, och om så är fallet, i vilken mån man som avslagsskäl ska ta hänsyn till den omständigheten att tredje parter rättigheter berörs i samband med verkställighetsbeslutet.

1 — Originalspråk: tyska.

2 — Dom *Allianz* (C-185/07, EU:C:2009:69).

3 — Tidigare också kallad *Mareva injunction*; se dom *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, punkt 11).

4 — Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1, i den lydelse som är tillämplig i det aktuella fallet, senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1103/2008 av den 22 oktober 2008 (EUT L 304, 2008, s. 80)).

II – Tillämpliga bestämmelser

A – De unionsrättsliga bestämmelserna

5. De tillämpliga unionsrättsliga bestämmelserna för detta mål återfinns i förordning nr 44/2001.

6. Skäl 18 i förordningen har följande lydelse:

”[F]örsvarets rättigheter [innebär] ... att svaranden bör ha möjlighet att överklaga verkställighetsförklaringen [beträffande ett beslut] genom ett kontradiktoriskt förfarande om han anser att någon av grunderna för att vägra verkställighet föreligger. ...”

7. I artikel 32 i nämnda förordning definieras begreppet ”dom”⁵ enligt följande:

”I denna förordning förstås med dom varje avgörande som har meddelats av domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom dom, beslut eller förordnande om verkställighet, liksom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader.”

8. Enligt artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 ”[skall] en dom ... inte erkännas ... om ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den medlemsstat där domen görs gällande”. Detsamma gäller enligt artikel 34 led 2 i nämnda förordning om ”det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta”.

9. I artikel 38.1 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen, på ansökan av part, har förklarats vara verkställbar där.”

10. I artikel 41 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Domen skall förklaras vara verkställbar omedelbart efter fullgörandet av formaliteterna^[6] i artikel 53 utan någon omprövning enligt artiklarna 34 och 35. I detta skede av förfarandet skall motparten inte ges tillfälle att yttra sig över ansökan.”

11. Enligt artikel 42.2 i förordning nr 44/2001 ska ”[m]otparten ... delges verkställighetsförklaringen tillsammans med beslutet, såvida inte detta redan delgivits denna part”.

12. I artikel 43 i förordning 44/2001 föreskrivs att ”[b]åda parter får söka ändring av beslutet i anledning av ansökan om verkställighetsförklaring”.

13. Enligt artikel 45.1 första meningen i förordning nr 44/2001 får ”[d]en domstol vid vilken ansökan om ändring görs enligt artikel 43 ... avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva verkställighetsförklaringen endast på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35”.

5 — Denna definition motsvarar väsentligen definitionen i artikel 25 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32) (nedan kallad Brysselkonventionen).

6 — Bland annat ska en kopia av den dom som ska verkställas inges.

B – *Lettisk rätt*

14. Enligt artikel 92 i Republiken Lettlands författning ska var och en kunna göra sina rättigheter och berättigade intressen gällande vid en opartisk domstol.

15. I artikel 105 i den lettiska författningen föreskrivs att rätten till egendom bara får inskränkas med stöd av lag.

III – Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

16. En tvist om verkställighetsförklaring i Republiken Lettland av ett beslut om frysning, vilket utfärdats år 2013 av High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Förenade kungariket), ligger till grund för begäran om förhandsavgörande.

17. Genom detta frysningsbeslut förbjuds bland annat A. L. att förfoga över tillgångar som direkt eller indirekt kan hänföras till hans förmögenhet. Förbudet omfattar också hans andelar i det lettiska bolaget VB. A. L. är direkt delägare i bolaget med bara en aktie. Han är emellertid enligt den hänskjutande domstolen dessutom också "faktisk delägare"⁷ av andelar i åtminstone ytterligare ett bolag (nedan kallat Y), som i sin tur är delägare i VB i avsevärd omfattning.

18. Rüdolfs Meroni ingår i Y:s ledning. På grund av beslag som den lettiska åklagarmyndigheten beslutade om år 2007, fungerar han dessutom som förvaltare⁸ av de andelar i Y till vilka A. L. är faktisk delägare.

19. Det ifrågavarande frysningsbeslutet ska enligt dess punkt 6 tillämpas på "samtliga intressen [i VB], [i A. L.:s] namn". Frysningsbeslutet kan överklagas i enlighet med engelsk rätt. Även parter som inte uppträder i det engelska förfarandet kan när de har delgetts frysningsbeslutet yrka ändring eller upphävande av beslutet,⁹ men de måste för övrigt hörsamma beslutet när det har tillkännagetts.¹⁰ När det gäller tillgångar utanför England och Wales utgör detta dock inte hinder för att sådana tredje parter uppfyller avtalsenliga eller andra skyldigheter och rättar sig efter statliga avgöranden.¹¹ Enligt punkt 22 ("Parter som ska delges detta beslut") ska förutom svarandena också de "bolag som anges i förteckningen ... i punkt 7" delges frysningsbeslutet, följaktligen också VB. Utan föregående delgivning ska emellertid "verkställighet utomlands" bara vara möjlig "i den mån som det är tillåtet i de berörda jurisdiktionerna".¹²

20. Bolagen VB och Y uppträdde inte i det förfarande vid High Court of Justice där frysningsbeslutet mot A. L. meddelades. Den hänskjutande domstolen har inga uppgifter om att frysningsbeslutet skulle ha delgetts.¹³ Det framgår inte heller klart av begäran om förhandsavgörande huruvida A. L. fick rätt att höras innan den engelska domstolen fällde sitt avgörande. Något som tyder på att han hördes är emellertid att frysningsförbudet "[meddelades] oberoende av [A. L.:s] påståenden att han inte [hade] något intresse, vare sig direkt eller indirekt, i de [ifrågavarande] tillgångarna".¹⁴

7 — Den hänskjutande domstolen har inte närmare preciserat vad som avses med den rättsliga ställningen "faktisk delägare" eller om det med detta kanske avses ett förvaltarförhållande eller bara en faktisk möjlighet att utöva inflytande ungefär som en ägare.

8 — I punkt 3 i begäran om förhandsavgörande betecknas han som "depositarie för de tillgångar tillhörande [A. L.] som frysts i det straffrättsliga förfarandet" och i punkt 9 i det skriftliga yttrandet från Förenade kungariket som "bailee of property of [A. L.]".

9 — Enligt punkt 13 i frysningsbeslutet.

10 — Enligt punkt 15 i frysningsbeslutet under rubriken "Andra parter än kändarna och svarandena". Vid en överträdelse kan stränga sanktionsåtgärder vidtas till följd av "contempt of court".

11 — Enligt punkt 20 i frysningsbeslutet.

12 — Enligt punkt 21 i frysningsbeslutet.

13 — Punkt 10.2.5 i begäran om förhandsavgörande.

14 — Enligt punkt 1 i frysningsbeslutet.

21. I första instans förklarades frysningsbeslutet år 2013 vara verkställbart i Republiken Lettland mot A. L., och denna verkställighetsförklaring fastställdes i överinstansen i den mån A. L. enligt frysningsbeslutet inte fick förfoga över sina aktier i VB oavsett om de tillhörde honom direkt eller indirekt, och i den mån frysningsbeslutet inte fick försämra aktiernas värde och inte fick förmå andra personer att handla på ett sådant sätt att det försämrade deras värde.

22. Rüdolfs Meroni överklagade på nytt. Överklagandet riktar sig mot denna lettiska verkställighetsförklaring och ska nu avgöras av den hänskjutande domstolen. Frysningsförbudet hindrar delägaren Y från att utöva sin rösträtt avseende VB. Den grundläggande rätten till egendom berörs, i synnerhet som bolaget inte hörts i det engelska förfarandet. Detta strider mot principen om en rättvis rättegång.

23. Mot denna bakgrund beslutade den hänskjutande domstolen att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till domstolen:

- ”1) Ska artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 tolkas så, att åsidosättande, i ett förfarande om erkännande av en dom meddelad av en domstol i en annan medlemsstat, av rättigheter som tillkommer personer som inte är parter i målet rörande huvudsaken kan utgöra skäl att tillämpa bestämmelsen om *ordre public* i nämnda artikel 34.1 och vägra erkännande av den domen i den del som den avser personer som inte är parter i målet rörande huvudsaken?
- 2) Om svaret på fråga 1 är jakande, ska då artikel 47 i stadgan tolkas så, att de principer om en rättvis rättegång som kommer till uttryck i nämnda bestämmelse tillåter att, då det beslutas om säkerhetsåtgärder i ett förfarande, rätten till egendom begränsas för personer som inte har uppträtt som parter i förfarandet – varvid det dock föreskrivs att den som berörs av beslutet om säkerhetsåtgärder ska ha rätt att när som helst vända sig till den behöriga domstolen med yrkande om att beslutet ska ändras eller upphävas – och att det är de som ansöker om säkerhetsåtgärden som ska tillse att beslutet delges de berörda personerna?”

IV – Bedömning

A – Inledande anmärkning

24. Enligt ansvarsfördelningen mellan EU-domstolen och den hänskjutande domstolen är EU-domstolen inte behörig för omständigheter i det nationella målet, och den nationella domstolen är i princip skyldig att bedöma om tolkningsfrågorna har betydelse för utgången i målet. Två processrättsliga särdrag bör dock nämnas för en bättre förståelse av förevarande mål, i synnerhet som de kan ha betydelse för frågan huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning.

25. För det första uppträder Rüdolfs Meroni tydligt, enligt de omständigheter som den hänskjutande domstolen har framlagt, i eget namn i det lettiska förfarandet. Rüdolfs Meronis ursprungliga egna ekonomiska rättigheter berörs av allt att döma inte av det omtvistade frysningsbeslutet, utan i första hand A. L.:s rättigheter, vars förmögenhet han förvaltar. Sätillvida tycks dock Rüdolfs Meroni anses som innehavare av de rättigheter till vilka A. L. är faktisk delägare,¹⁵ varför man kan utgå från att tolkningsfrågorna har betydelse också för honom.

26. Exakt när det ifrågasvarande frysningsbeslutet delgavs A. L. eller Rüdolfs Meroni framgår för det andra inte entydigt av begäran om förhandsavgörande. De uppgifter som har lämnats till domstolen tyder emellertid på att en sådan delgivning som är avgörande för frysningsbeslutets verkan i varje fall har ägt rum; dels föreskrivs redan i punkt 22 i själva frysningsbeslutet att det ska delges svaranden,

15 — Se punkterna 3 och 8 i begäran om förhandsavgörande.

dels har det i den lägre instansen i Republiken Lettland redan fattats beslut om verkställighetsförklaring av frysningsbeslutet, och senast på det stadiet i förfarandet borde enligt artikel 42.2 i förordning nr 44/2001 beslutet ha delgetts A. L., för vars förmögenhet Rüdolfs Meroni uppträder som förvaltare. Inte heller i detta avseende kan därför tolkningsfrågorna sakna betydelse för utgången i målet eller vara hypotetiska när det gäller Rüdolfs Meroni.

B – Tolkningsfrågorna

27. Med den första tolkningsfrågan vill den hänskjutande domstolen få klarhet i tolkningen av artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001, och den andra frågan ställs, för det fall svaret på den första frågan är jakande, beträffande artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

28. De båda frågorna kan emellertid prövas tillsammans, eftersom en överträdelse av en grundläggande rättighet i den mening som avses i stadgan skulle få till följd att *ordre public* åsidosattes i den mening som avses i artikel 34 punkt 1 i förordning nr 44/2001.¹⁶

29. Med tolkningsfrågorna vill den hänskjutande domstolen följaktligen huvudsakligen få klarhet i huruvida ett frysningsbeslut från en domstol i en medlemsstat, vilket har meddelats som en interimistisk åtgärd utan att alla personer vars rättigheter kan vara berörda av frysningsbeslutet har hörts dessförinnan, kan strida mot *ordre public* i den verkställande staten eller mot artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, om varje person som berörs av beslutet när som helst kan vända sig till domstolen i ursprungsstaten med yrkande om att beslutet ska ändras eller upphävas.

30. Jag ska emellertid först undersöka om det ifrågavarande frysningsbeslutet över huvud taget utgör en dom i den mening som avses i artikel 32 i förordning nr 44/2001,¹⁷ eftersom erkännande och verkställighet av frysningsbeslutet, som är en interimistisk åtgärd, bara i ska bedömas i enlighet med förordningen i fråga om så är fallet.

31. I domen i målet Denilauler¹⁸, som meddelades mot bakgrund av Brysselkonventionen, tolkade domstolen begreppet dom restriktivt när det gällde interimistiska åtgärder, trots den vida definitionen av begreppet och fastslog att ett franskt beslut om kvarstad inte kunde verkställas i Tyskland, efter det att den franska domen hade meddelats *både* utan att den tyske gäldenären hade hörts *och* utan att beslutet först skulle delges denne.¹⁹ Om detta tillämpas på det aktuella fallet råder emellertid inga tvivel i detta avseende. Såsom har förklarats ovan ska man åtminstone utgå från att frysningsbeslutet skulle delges A. L. eller dennes förvaltare och eventuellt också att vederbörande först skulle höras i det engelska förfarandet. Det ifrågavarande frysningsbeslutet utgör följaktligen en dom även enligt de stränga bedömningskriterierna i domen i målet Denilauer (125/79, EU:C:1980:130). Frågan huruvida numera mindre höga krav ska ställas på begreppet dom enligt kriterierna i förordning nr 44/2001 än enligt Brysselkonventionen, som låg till grund för domen i målet Denilauler, kan därför lämnas därefter. För fullständighetens skull bör dock påpekas att det inom ramen för förordning nr 44/2001 finns en del som talar för att den är mer positivt inställd när det gäller erkännande.²⁰ Om ett

16 — Se, för ett liknande resonemang, dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkterna 38 och 39) och dom Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punkt 28) samt mitt förslag till avgörande flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, punkt 74).

17 — Se, beträffande det tidigare rättsläget och artikel 25 i konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Brysselkonventionen), mitt förslag till avgörande Gambazzi (C-394/07, EU:C:2008:748, punkterna 20–30).

18 — Dom Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, punkterna 2, 7, 8, 17 och 18).

19 — Anmärkningsvärt nog avviker punkterna 17 och 18 i den tyska versionen av domen (som egentligen gäller, eftersom tyska var rättegångsspråk) från den franska texten, genom att karaktären av en dom enligt den senare texten inte föreligger vid *kumulativ* avsaknad av kallelse och delgivning (så också enligt omständigheterna i det nationella målet), medan det enligt den tyska versionen av domen ligger nära till hands att karaktären av en dom inte föreligger redan vid avsaknad av kallelse *eller* delgivning. Tyska Bundesgerichtshofs återhållsamma rättspraxis (se till exempel beslut av den 21 december 2006 i mål IX ZB 150/05, offentliggjort i bland annat RIW 2007, s. 217), enligt vilken ett kontradiktoriskt förfarande i ursprungsstaten först måste ha genomförts för att interimistiska åtgärder utomlands ska erkännas i Tyskland, beror möjligen bland annat på dessa skillnader mellan språkversionerna.

20 — Se Leible, i Rauscher, *EuZPR/EuPR*, Bryssel I-VO, tredje upplagan 2011, artikel 32, punkt 12a.

erkännande fortfarande skulle nekas utan urskiljning enligt Brysselkonventionen när svaranden inte eller inte i rätt tid hade delgetts stämningsansökan, kan det enligt förordning nr 44/2001 inte längre vara tal om något avslagsskäl trots utebliven delgivning när vederbörande inte inger något överklagande i beslutets ursprungsstat, trots att han eller hon har haft möjlighet till detta.²¹ Om man tillämpar detta på interimistiska åtgärder innebär det (så som i förevarande mål) att det, om den dom som ska verkställas kan överklagas, skulle vara logiskt att redan då fastslå att den kan erkännas i enlighet med förordning nr 44/2001, om svaranden inte överklagar vid den nationella domstolen trots att detta är möjligt.

32. Eftersom ett frysningsbeslut som det som är i fråga i det nationella målet enligt förordning nr 44/2001 i princip kan förklaras vara verkställbart, ska jag i det följande klarlägga huruvida skäl som har med *ordre public* att göra utgör hinder för en verkställighetsförklaring i det aktuella fallet.

1. Bestämmelsen om *ordre public* i domstolens praxis

33. Domstolen har gjort en restriktiv tolkning av de hinder för erkännande och verkställighet som beror på *ordre public*.²² Rättspraxis i denna riktning har jag redan behandlat på annan plats²³ och begränsar mig för att undvika upprepningar i det följande till att göra en summarisk beskrivning av de väsentliga grundtankarna.

a) Allmänna principer

34. Medlemsstaterna kan visserligen i princip själva bestämma de krav som ska ställas på begreppet *ordre public* enligt deras nationella begreppsbildning. Domstolen kontrollerar emellertid gränserna inom vilka en domstol i en medlemsstat kan tillämpa detta begrepp.²⁴

35. En domstol får inte vägra att erkänna en dom av det enda skälet att den rättsregel som har tillämpats av domstolen i ursprungsstaten skiljer sig från den bestämmelse som skulle ha tillämpats av domstolen i den erkännande staten om målet hade anhängiggjorts där.²⁵ Ett åberopande av bestämmelsen om *ordre public* i artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 kommer tvärtom i fråga endast i det fall då erkännandet eller verkställigheten av den dom som har meddelats i en annan medlemsstat på ett icke godtagbart sätt skulle innebära en konflikt med rättsordningen i den verkställande staten där domen görs gällande, genom att kränka en grundläggande princip. För att förbudet i artiklarna 36 och 45.2 i förordning nr 44/2001 mot en omprövning i sak av den utländska domen inte ska åsidosättas måste kränkningen innebära ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel som anses vara av grundläggande betydelse i rättsordningen i fråga eller av en rättighet som anses vara en grundläggande rättighet i denna rättsordning.²⁶

21 — Se dom ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, punkterna 18–21).

22 — Se, för ett liknande resonemang, dom Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, punkt 21), dom Hendrikman och Feyen (C-78/95, EU:C:1996:380, punkt 23), dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkt 21), dom Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, punkt 26), dom Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 55) och dom Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 49).

23 — Förslag till avgörande flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, punkt 71 och följande punkter).

24 — Dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkt 23), dom Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, punkt 28), dom Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 57), dom Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 49) och dom flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 47).

25 — Dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkt 36), dom Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, punkt 29), dom Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 58), dom Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 50), och dom flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 48).

26 — Dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkt 37), dom Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, punkt 29), dom Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punkt 27), dom Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 59), dom Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 51) och dom flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 49).

b) *Ordre public* och processuella rättigheter

36. Den 16 juli 2015 bekräftade domstolen på nytt denna ståndpunkt i domen i målet *Diageo Brands*²⁷ och uttalade sig dessutom om frågan huruvida den omständigheten att en dom som har meddelats av en domstol i en medlemsstat uppenbart strider mot unionsrätten och har meddelats under åsidosättande av de processuella rättigheterna, enligt artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 kan utgöra skäl för att inte erkänna domen.

37. Domstolen har i detta avseende fastslagit att bestämmelsen om *ordre public* i sådana fall endast kan komma i fråga om den felaktiga rättstillämpningen innebär att ett erkännande av domen i den stat där den görs gällande skulle innebära ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel av grundläggande betydelse i unionens rättsordning och således i den medlemsstatens rättsordning.²⁸ Beträffande åsidosättande av processuella rättigheter har domstolen vidare förklarat att de berörda parterna innan en dom förklaras vara verkställbar ska ”använda samtliga tillgängliga rättsmedel i ursprungsmedlemsstaten [för det beslut som ska verkställas] för att på förhand förhindra ett åsidosättande av grunderna för rättsordningen [i den verkställande staten], såvida inte särskilda omständigheter gör det alltför svårt eller omöjligt att använda rättsmedlen i ursprungsmedlemsstaten”.²⁹ Därmed har domstolen i överensstämmelse med artikel 34 led 2 i förordning nr 44/2001 ställt höga krav på den som hotas av verkställighet: Galdenären får inte avvakta utan att agera och förlita sig på att han eller hon eventuellt kan åberopa felaktig rättstillämpning i ursprungsstaten inom ramen för sitt överklagande i verkställighetsförfarandet. Galdenären måste tvärtom agera självmant när han eller hon har fått kännedom om domen i fråga och överklaga den med alla medel som står till buds i ursprungsmedlemsstaten.³⁰

38. Domen i målet *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471) ligger i detta avseende i linje med domen från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) av den 25 februari 2014,³¹ som intressant nog har koppling till Lettland, precis som det aktuella fallet.

39. I det ovannämnda målet hade Europadomstolen att mot bakgrund av artikel 6 i Europakonventionen³² och rätten till en rättvis rättegång bedöma huruvida brister när förfarandet inleddes i Cypern kan anföras som skäl för att en tredskodom inte kan förklaras vara verkställbar i Lettland. Enligt artikel 34 led 2 i förordning nr 44/2001 utgör detta inte hinder för verkställighet om svaranden – så som i det mål som Europadomstolen hade att avgöra – har underlåtit att överklaga trots att han eller hon har haft möjlighet till detta. Europadomstolen anser också att det inte går att invända mot detta mot bakgrund av Europakonventionen, men betonar att den klagande investeringsrådgivaren alltså inte var oerfaren i affärshänseende. Även om den dom som skulle verkställas inte innehöll någon besvärshänvisning borde han därför rimligtvis ha kunnat informera sig om möjligheterna att överklaga i Cypern och inge ett överklagande där när han hade fått kännedom om den dom som skulle verkställas. Han hade inte bevisat att det saknades rättsmedel eller att dessa inte gällde.

27 — Dom *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471).

28 — Dom *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 50).

29 — Dom *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 64).

30 — Se dom *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, punkt 80).

31 — Europadomstolens dom *Avotiņš/Lettland* (ECLI:CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, särskilt punkt 51 och följande punkter).

32 — Denna bestämmelse motsvarar artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Med hänsyn till artikel 52.3 är därför tolkningen av artikel 6 i Europakonventionen av intresse för tolkningen av artikel 47; se mitt förslag till avgörande *Schindler Holding m.fl./kommissionen* (C-501/11 P, EU:C:2013:248, punkterna 21–24).

40. Sista ordet har dock inte sagts i det målet, eftersom det enligt dom av den 25 februari 2014 återförvisades till stor avdelning vid Europadomstolen och ännu inte har avgjorts. För närvarande kan man emellertid med ledning av den dom som redan har meddelats utgå från att en gäldenär som inte är oerfaren i affärshänseende har avsevärda skyldigheter att medverka när det gäller att tillvarata materiella och processuella rättigheter; om han inte fullgör dessa skyldigheter förlorar hans åberopande av artikel 6 i Europakonventionen sin verkan.

2. Tillämpning av rättskipningsprinciperna på det aktuella fallet

41. Förutom den fråga som jag till att börja med ska undersöka, det vill säga om man med stöd av rättspraxis kan utgå från att *ordre public* har åsidosatts, ska jag för att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar också undersöka vem som kan göra gällande ett påstått åsidosättande av *ordre public* i tvisten om verkställighetsförklaringen och huruvida tredje parter påstådda rättigheter kan hävdas med sådana argument.

a) Huruvida ett åsidosättande av *ordre public* föreligger i det nationella målet

42. I det nationella målet har klaganden anfört att ”den rätt till egendom som tillkommer ... tredje män”³³ har kränkts. Med begreppet ”tredje man” avser han i första hand bolaget Y, eftersom A. L. ”bara ... ha[r] ekonomiska intressen”³⁴ i detta bolag vars rättigheter berörs av frysningsbeslutet och inte den egentliga andelsinnehavaren.

43. Frysningsbeslutet riktar sig dock till A. L. personligen och omfattar bara per automatik de bolag och tillgångar som han kontrollerar i ekonomiskt hänseende. Enligt beslutet förbjuds A. L. slutligen att utföra alla handlingar som när det gäller VB skulle kunna leda till en direkt eller indirekt minskning av förmögenheten, och han förbjuds likaså att instruera ledningsorganen i de bolag som han kontrollerar.³⁵

44. Huruvida frysningsbeslutet strider mot de grundläggande värderingarna i den lettiska materiella rätten framgår inte utan vidare, i synnerhet som den lettiska rättsordningen, vilket den hänskjutande domstolen har medgett, förvisso tillåter avgöranden i ett interimistiskt förfarande utan att gäldenären först hörs.³⁶

45. Bortsett från detta föreskriver det engelska frysningsförbud som är i fråga i det aktuella fallet, när det gäller verkställighet utomlands och särskilt när det är frågan om tredje parter som inte uppträder i förfarandet i England, inte några oåterkalleliga och genomgripande åtgärder. Rättsverkan för tredje parter med säte utomlands – alltså de bolag som A. L. kontrollerar – krävs tvärtom enligt frysningsbeslutet bara under snäva villkor: För det första är en föregående delgivning bara avsedd att ha rättsverkan om den utländska lagstiftningen tillåter detta,³⁷ för det andra ska den som har delgetts frysningsbeslutet kunna vända sig till domstolen med yrkande om ändring eller upphävande av beslutet,³⁸ och för det tredje ska det oberoende av frysningsbeslutet fortfarande vara möjligt att uppfylla avtalsenliga skyldigheter utomlands.³⁹

33 — Enligt punkt 8 i begäran om förhandsavgörande.

34 — Enligt punkt 8 i begäran om förhandsavgörande.

35 — Enligt punkt 9 i frysningsbeslutet.

36 — Punkt 10.2.4 i begäran om förhandsavgörande.

37 — Enligt punkt 21 i frysningsbeslutet.

38 — Enligt punkt 13 i frysningsbeslutet.

39 — Enligt punkt 20 i frysningsbeslutet.

46. Frysningensbeslutet kännetecknas följaktligen dels av att det tar hänsyn till processrättsliga särdrag i den verkställande staten (som till exempel krav på delgivning), dels av att det ger den berörda parten ett avsevärt utrymme i materiellt hänseende också efter delgivningen. Om bolaget Y på grund av avtal som binder rösträtten till exempel skulle vara skyldigt att under vissa villkor utöva sin rösträtt på bolagsstämman i VB på ett på förhand bestämt sätt skulle frysningensbeslutet, som ju inte påverkar avtalsenliga skyldigheter, av allt att döma inte utgöra hinder för detta.

47. Att genom frysningensbeslutet sätta munkavel i materiellt hänseende på tredje parter som inte har uppträtt i förfarandet, vilket skulle kunna bli relevant med hänsyn till *ordre public*, tycks inte föreskrivas mot denna bakgrund, tvärtom: Om en tredje part som inte har uppträtt i förfarandet, som till exempel bolaget Y, inte kan underkastas frysningensbeslutet beror detta huvudsakligen på att A. L. för det första är dess ”faktiska delägare”, för det andra på att den nationella rätten i den verkställande staten tycks erkänna denna rättsliga ställning,⁴⁰ och för det tredje på att ett sådant frysningensbeslut är tillåtet enligt ursprungsstatens nationella rätt. Ett eventuellt ingrepp i form av ett sådant frysningensbeslut i de grundläggande rättigheterna för företaget som inte har uppträtt i förfarandet sker alltså i varje fall inte godtyckligt, utan med stöd av lagen.

48. I den mån de tredje parter som nämns i frysningensbeslutet eventuellt kan överklaga detta, och dessa tredje parter dessutom är kapitalbolag, alltså personer som inte är helt oerfarna när det gäller affärer, finns det inte heller i processrättsligt hänseende något som tyder på att *ordre public* har åsidosatts. Detta gäller i varje fall om inte oöverstigliga hinder hotar om man vill överklaga i England, och i enlighet med principen om ömsesidigt förtroende för medlemsstaternas rättsvärd kan man i avsaknad av konkreta indikationer på motsatsen utgå från att hindren inte är oöverstigliga.⁴¹

49. Det framgår snarare av den ovan anförda domen i målet Diageo Brand (C-681/13, EU:C:2015:471) att alla möjligheter att vidta rättsliga åtgärder i ursprungsstaten ska uttömmas innan man över huvud taget kan göra gällande i den verkställande staten att *ordre public* har åsidosatts. Detta antagande överensstämmer också med Europadomstolens nyare rättspraxis beträffande artikel 6 i Europakonventionen, som till innehållet motsvarar artikel 47 i stadgan. Om man tillämpar dessa domar på förevarande mål torde man inte kunna utgå från att *ordre public* har åsidosatts, eftersom möjligheterna att vidta rättsliga åtgärder i ursprungsmedlemsstaten ännu inte har uttömts.

50. Rüdolfs Meroni har dessutom gjort gällande att frysningensbeslutet inte är tillräckligt precist för att ligga till grund för utmätning i Lettland, något som domstolen slutligen inte har att bedöma i förevarande mål. Detta är nämligen inte en fråga som ska prövas inom ramen för artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 på samma nivå som en verkställighetsförklaring.

51. Det är snarare en fråga som avgörs av bestämmelserna om utmätning, vilka ankommer på medlemsstaterna att besluta om. Begäran om förhandsavgörande avser däremot bara frågan om verkställbarhetsförklaring, som är ett tidigare led än utmätning. Med andra ord, den omständigheten att en dom förklaras vara verkställbar behöver inte nödvändigtvis betyda att den kan verkställas med samma instrument för utmätning som de som står till buds i ursprungsstaten. Det som är avgörande för frågan huruvida en verkställbarhetsförklaring kommer i fråga är snarare huruvida det är en dom som är verkställbar i ursprungsstaten,⁴² vilket man kan utgå från i det aktuella fallet. När det gäller

40 — I punkt 8 i begäran om förhandsavgörande talas det uttryckligen om innehav av ”rättigheter som [A. L. innehar] i egenskap av faktisk delägare i det nederländska bolaget [Y]”.

41 — Rüdolfs Meronis ogrundade invändning i punkt 21 och följande punkter i hans skriftliga yttrande om att de engelska domstolarnas utrymme för skönsmässig bedömning är för stort är otillräcklig i detta avseende.

42 — Dom Coursier (C-267/97, EU:C:1999:213, punkt 23).

vidtagande av verkställighetsåtgärder är det, vilket domstolen har fastslagit bland annat i domen i målet Prism Investments⁴³, emellertid möjligt att i ett skede efter det att domen har förklarats vara verkställbar inge ytterligare (nationella) överklaganden och göra invändningar – möjligtvis sådana som Rüdolfs Meroni har framfört.

52. Det går slutligen inte att se att grundläggande rättsliga värderingar i den verkställande statens rättsordning, vilka skulle kunna ge oacceptabla resultat om frysningsbeslutet förklarades vara verkställbart, har åsidosatts ur ett unionsrättsligt perspektiv i ett fall som det som är i fråga i det nationella målet. *Ordre public* har följaktligen inte åsidosatts.

b) Hävdande av tredje parter rättigheter i förfarande om verkställbarhetsförklaring

53. Även om *ordre public* hade åsidosatts när det gäller de rättigheter som gäller för tredje part – bolaget Y i det aktuella fallet – skulle Rüdolfs Meroni, som enligt begäran om förhandsavgörande intar A.L.:s rättsliga ställning i det lettiska förfarandet, emellertid inte kunna göra ett sådant åsidosättande gällande genom ett överklagande som avser verkställbarhetsförklaringen av frysningsbeslutet mot A. L.

54. Det framgår nämligen av systematiken i förordning nr 44/2001 att den domstol som behandlar verkställighetsförklaringen inte på eget initiativ ska undersöka den ifrågavarande domen med avseende på överensstämmelse med *ordre public*, utan försvarets rättigheter innebär, enligt skäl 18 i förordningen, att det är den potentiella gäldenären som kan överklaga verkställighetsförklaringen. Det skulle mot denna bakgrund strida mot systemet om gäldenären i detta sammanhang också kunde åberopa tredje parter rättsliga ställning, i synnerhet om de senare inte själva har överklagat verkställighetsförklaringen eller den ifrågavarande domen inte ens har delgetts dem.

55. Domstolens dom i målet Draka NK Cables m.fl.⁴⁴ pekade i samma riktning. Enligt denna fick en borgenär som hade fordringar mot en gäldenär och som inte hade uppträtt i förfarandet inte delta i förfarandet om verkställbarhetsförklaring av domen (till exempel för att förhindra verkställighet för konkurrerande borgenärer). Enligt domstolen ska tvistemålet nämligen begränsas till parterna i målet, och detta skulle kringgåas om man lät dessa göra tredje parter påstådda rättigheter gällande i förfarandet enligt artikel 43 och följande artiklar i förordning nr 44/2001.

56. Om Rüdolfs Meroni inte driver sitt mål i bolaget Y:s namn, vilket det inte finns något som tyder på att han gör, får han alltså inte dra in dess intressen som ”tredje parter rättigheter” i förfarandet om verkställighetsförklaring. Rüdolfs Meronis argument beträffande *ordre public* skulle, även om de var motiverade, inte kunna beaktas i det nationella målet, eftersom rättigheter för tredje parter som inte har uppträtt i förfarandet görs gällande.

V – Förslag till avgörande

57. Mot bakgrund av föregående överväganden föreslår jag att domstolen besvarar tolkningsfrågorna på följande sätt:

Ett frysningsbeslut som har meddelats av en domstol i en medlemsstat och som har utfärdats som en interimistisk åtgärd utan att alla personer vars rättigheter kan vara berörda av frysningsbeslutet först har hörts, strider i vart fall inte mot artikel 34 led 1 i förordning nr 44/2001 eller mot artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, om varje person som berörs av beslutet när som helst kan vända sig till domstolen i ursprungsstaten med yrkande om att beslutet ska ändras eller upphävas.

43 — Dom Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653, punkt 40).

44 — Dom Draka NK Cables m.fl. (C-167/08, EU:C:2009:263, punkterna 29–31).

Genom överklagande av verkställighetsförklaringen kan bara klagandens egna rättigheter göras gällande och inte tredje parter rättigheter.